

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัยความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530)

สืบเนื่องจากนโยบายของรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน ที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 4 เมษายน 2534 นโยบายสังคมด้านการศึกษาคือ "เร่งขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบให้กว้างขวางและทั่วถึง เพื่อยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างต่ำ" และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ที่ว่า ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี โดยมีเป้าหมายให้อัตราการเรียนต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มขึ้นจากอัตราปัจจุบัน ร้อยละ 46.2 เป็นไม่ต่ำกว่าอัตรา ร้อยละ 73 ของผู้จบชั้นประถมศึกษา (สมนึก นนธิจันทร์, 2534)

การดำเนินงานจัดการศึกษาของรัฐที่ผ่านมา ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการศึกษาภาคบังคับ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังต่ำมาก ดังสถิติของอัตราผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา (กรม สบช. 2535) ในช่วงปี 2525 - 2530 เป็น ร้อยละ 43, 42, 41, 40, 39 และ 38 ตามลำดับ

การส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กันกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นผลให้ผู้จบการศึกษาระดับสูง มีอัตราการว่างงานสูง และภาคราชการมีนโยบายจำกัดอัตรากำลัง การเพิ่มข้าราชการไม่เกิน 2% จึงทำให้ชาวชนบท ลดการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา สาเหตุของการไม่เรียนต่อ คือ

1. นักเรียนและผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อได้ และต้องการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน รวมทั้งช่วยครอบครัวหารายได้

3. การคมนาคมระหว่างบ้านและโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่สะดวก

ดังนั้น การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ดังได้ระบุไว้ในนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ว่า

"เร่งจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการทางการศึกษาในด้านการพัฒนาบุคคล และให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาประเทศ" นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) ยังให้ความสำคัญต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังได้ระบุไว้ในนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

"เร่งปรับปรุงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน และขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้จบประถมศึกษาได้เข้าเรียนมากขึ้น"

จากการที่รัฐมีนโยบายอย่างชัดเจน ในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปีเป็น 9 ปี รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างกว้างขวางและครอบคลุม โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางให้หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ ผนึกกำลังจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การขยายการจัดตั้งโรงเรียนมัธยม

ศึกษาในชนบท ขยายสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา ยกเว้นเงินบำรุงการศึกษาจัดหาหนังสือให้นักเรียนเป็นต้น จากผลการดำเนินงานดังกล่าวเป็นผลให้ (สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี 2537) อัตราการเรียนต่อของนักเรียน ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศสูงขึ้นเป็นร้อยละ 76.54 ในปีการศึกษา 2536 และร้อยละ 90.19 ในปีการศึกษา 2537 ซึ่งในแง่ของปริมาณ นับว่ามีผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง และหากมองในแง่ของคุณภาพ ยังคงต้องติดตามประเมินผลกันต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กรม สปช.) ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ได้ดำเนินการโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 และในปีการศึกษา 2534 ได้ดำเนินการภายใต้โครงการ "ขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน" ซึ่งมีการดำเนินการโดยมีเงื่อนไข ดังนี้

1. เปิดการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอยู่ และมีห้องเรียนเพียงพอ โดยไม่ต้องจัดสร้างโรงเรียนชั้นใหม่และไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตั้งอยู่แล้วในท้องถิ่น

2. เป็นโรงเรียนที่มีบุคลากรผู้สอนเพียงพอ

3. เปิดการเรียนการสอนโดยไม่ต้องเก็บค่าเล่าเรียน แต่ให้ตั้งงบประมาณอุดหนุนนักเรียนเป็นรายหัว ให้ครอบคลุมค่าเล่าเรียนที่ไม่เก็บ และค่าแบบเรียนเพื่อให้นักเรียนยืมเรียน ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความแตกต่างระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กับโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา

4. การเปิดดำเนินการ เน้นการดำเนินงานในพื้นที่ชนบทยากจน และพื้นที่ที่มีประชากรประกอบอาชีพหึงบริการพิเศษเป็นจำนวนมาก เป็นอันดับแรก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [สปช.] ได้ตระหนักถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงประกาศให้ปี พ.ศ. 2537 เป็น "ปีของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน" ภารกิจที่รับผิดชอบใน

การจัดการศึกษามี 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้เน้นการปฏิบัติวิชาชีพและเสริมรายได้ระหว่างเรียน ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม โดยพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมตามศักยภาพของทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดของผู้เรียนชุมชนและสถานศึกษา และให้นักเรียนในระดับนี้มีวิชาชีพติดตัวออกไปอย่างน้อย 1 วิชาชีพ

ตัวชี้บ่งส่วนหนึ่งของความสำเร็จ ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ นักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วนักเรียนจะมีวิชาชีพติดตัวออกไปอย่างน้อย 1 วิชาชีพ เมื่อจบแล้วสามารถประกอบอาชีพหรือเรียนต่อระดับสูงขึ้นได้ ทั้งนี้หมายความว่าหากต้องการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพก็ย่อมกระทำได้ ถ้าผู้ปกครองมีความพร้อมทางการเงินและในขณะเดียวกันหากไม่ประสงค์จะเรียนต่อ ก็สามารถที่จะประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงชีพ และอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 11-12 ปี ที่อยู่ตามชนบท เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วมักจะเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อให้เกิดปัญหาแรงงานเด็ก เพราะกฎหมายห้ามมิให้ใช้แรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี (กรมวิชาการ, 2537) หากโรงเรียนประถมศึกษาตามชนบทสามารถให้การศึกษาแก่นักเรียนเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี ซึ่งตลาดแรงงานส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพมีการศึกษาอย่างต่ำระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และหากนักเรียนมีวิชาชีพติดตัวออกไปอย่างน้อย 1 วิชาชีพแล้ว ก็ไม่ต้องดิ้นรนทั้งถิ่นฐานเข้าไปขายแรงงานในเมืองหลวงอีกต่อไป

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี รับนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 โดยเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 37 โรงเรียน ซึ่งการดำเนินการมีขีดจำกัด ดังต่อไปนี้

1. ขีดจำกัดของผู้เรียน เช่น

- ผู้เรียนไม่ได้ผ่านการคัดเลือกทางสติปัญญา
- ฐานะของครอบครัว

2. ข้อจำกัดของชุมชน เช่น

- ความยากจนของผู้ปกครอง
- การให้ความร่วมมือทางด้านการศึกษา

3. ข้อจำกัดของสถานศึกษา

- สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์
- บุคลากรที่ชำนาญทางด้านการศึกษา วิชาการและวิชาชีพ
- อาคารสถานที่

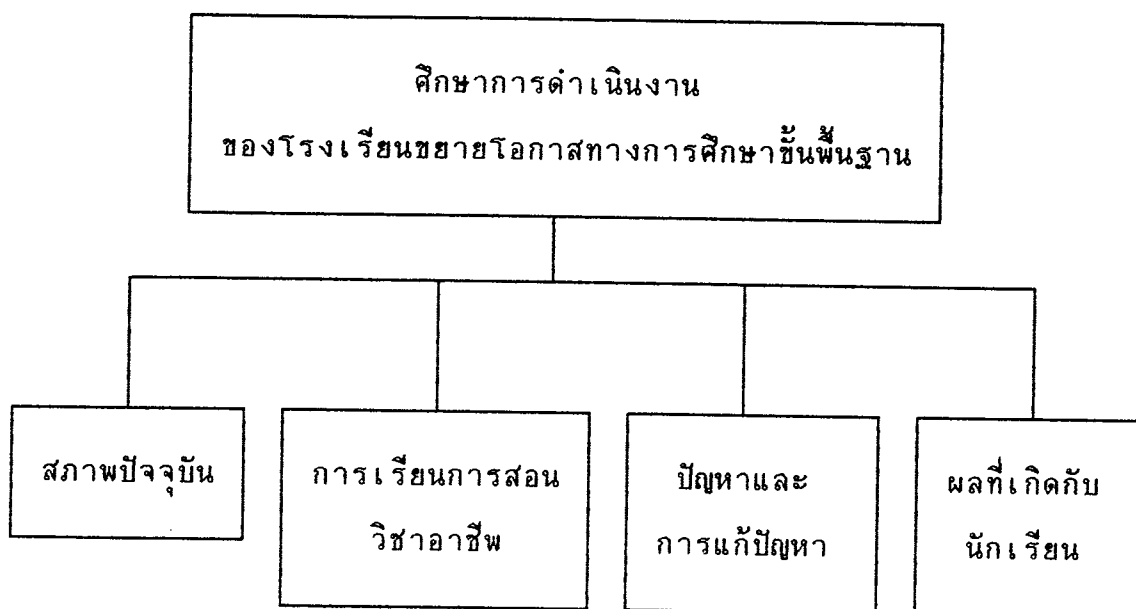
จากสภาพการเปิดการเรียนการสอนภายใต้ข้อจำกัด ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี และการประกาศในปี พ.ศ. 2537 เป็นปีของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มุ่งหวังว่าเมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วจะมีวิชาชีพติดตัวออกไปอย่างน้อย 1 วิชาชีพนั่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ทั้ง 107 โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ในระดับใด มีปัญหาอุปสรรค สมควรมีวิธีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน ของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และผลจากการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการบริหารเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ (ประชุม รอดประเสริฐ, 2533) ข้อมูลนำเข้า (Input) ได้แก่ คน เงิน วัสดุ และวิทยาการ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดการ ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญที่ผู้บริหารต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ผลงาน การจัดการและผลงาน (Output) หรือผลผลิต (Product) ได้แก่ ผลงานที่ได้

ออกมา ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน จะขาดเสียสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ รวมทั้งศึกษาการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนเอกสารหลักสูตรและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้ง 2 ท่าน จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

- สภาพทั่วไป	- การเลือกเปิดสอน	- ด้านการเรียน	- ทักษะงานอาชีพ
- การจัดการเรียนการสอน	รายวิชา	การสอน	- การนำไปใช้
- การรับนักเรียนเข้าเรียน	- ครูผู้สอนวิชาอาชีพ	- สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์	- การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- บุคลากรและการพัฒนา	- ความเพียงพอ/คุณภาพของสื่อ	- อาคารสถานที่	- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	- วัสดุอุปกรณ์	- บุคลากร	- ความต้องการ/ความสนใจ
	- การเตรียมการสอน	- งบประมาณ	
	- การวัด/ประเมินผล		

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยคาดว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1.3.1 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี

1.3.2 สามารถประเมินผล การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพได้

1.3.3 ผลของการวิจัยสามารถนำไปกำหนดนโยบายวางแผน และปรับปรุงแก้ไข แนวทางการดำเนินงานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน

1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 107 โรงเรียน โดยศึกษาครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1.4.1 การเตรียมความพร้อม

- ด้านเอกสารหลักสูตรและตำราเรียน
- ด้านอาคารสถานที่
- ด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร
- ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ
- ด้านชุมชนและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

- การใช้หลักสูตร
- การจัดแผนการเรียนการสอน
- การเปิดสอนรายวิชาอาชีพ
- กระบวนการเรียนการสอน
- การวัดและประเมินผล

1.4.3 ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่มีต่อนักเรียน

- ทักษะงานอาชีพ
- เจตคติต่องานอาชีพ
- กิจนิสัยในการทำงาน
- การนำไปใช้ประกอบอาชีพ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

เป็นการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพกลุ่มวิชาเลือกเสรีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ที่เปิดดำเนินการตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อปีการศึกษา 2534 และปีการศึกษา 2535 ที่จัดดำเนินการสอนทั้งภายในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา ทำการสอนโดยบุคลากรของทางโรงเรียนเอง และบุคคลภายนอก

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 "สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชางานอาชีพ" หมายถึง กิจกรรมการสอนรายวิชา กลุ่มวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1.6.2 "โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน" หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เปิดดำเนินการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

1.6.3 "โรงเรียนขยายโอกาส" หมายถึง โรงเรียนที่เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2534 และปีการศึกษา 2535 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 107 โรงเรียน

1.6.4 "โรงเรียน" หมายถึง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

1.6.5 "หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น" หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1.6.6 "อัตรากำลัง" หมายถึง จำนวนข้าราชการครู ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อคิดคำนวณตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู [ก.ค.] กำหนด

1.6.7 "ผู้บริหารโรงเรียน" หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่รักษาการในตำแหน่ง ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

1.6.8 "ครูผู้สอน" หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

1.6.9 "นักเรียน" หมายถึง นักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2537

1.6.10 "การศึกษาขั้นพื้นฐาน" หมายถึง การศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตในการที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม

1.6.11 "บุคคลภายนอก" หมายถึง ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง และไม่ได้ปฏิบัติงานประจำในโรงเรียน ที่ทางโรงเรียนประสานงานขอความร่วมมือช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยได้รับค่าตอบแทน

1.6.12 "แหล่งวิทยาการ" หมายถึง สถานศึกษา สถาบันหรือศูนย์ฝึกอาชีพของทางราชการ หรือเอกชนที่จัดการศึกษา การฝึกหัดหรือการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อให้บุคคลมีความรู้และทักษะสามารถประกอบอาชีพได้ โดยมีการดำเนินการเป็นประจำ เช่น ศูนย์ฝึกวิชาชีพของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่ให้บริการทางวิชาการ

1.6.13 "สถานประกอบการ" หมายถึง สถานที่ประกอบกิจการเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ โดยมีนายจ้างและลูกจ้างดำเนินงานอยู่เป็นประจำ ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนและร้านค้าต่าง ๆ